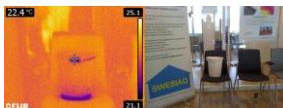

Några decennier med inomhusmiljö

Gunnel Emenius, Miljöhygieniker, Med dr
Centrum för arbets- och miljömedicin, CAMM
gunnel.emenius@sll.se
08-123 371 58
camm.sll.se

Elias Heyman
1829-1889
Professor i Hygien, KI, 1889
(Om luften i våra bostäder", 1881)

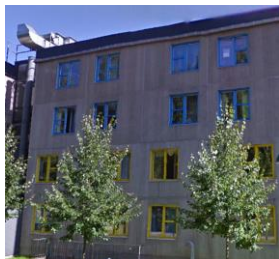

Ludvig Nordström
1882-1942

"Med Ludvig Nordström på husesyn" (1938)
<http://zyngencardio.se/sida/artikel.aspx?program=1602&artikel=5662736>

Foto: Arbetarrörelsens arkiv

Mitt första "problemområde", relativt enkelt

KUNGSHAMRA STUDENTOMRÅDE
Byggt 1965-67
Problem i mitten av -70-talet

- Ursprunglig S-vent
- Fogar (PCB???)
- Läckage i horisontella fogar

3

Allt fler, och mer svårbegripliga, klagomål

Formaldehyd
Ftalater
Kaseinhaltigt flytspackel
PCB
Höggpresterande betong
m.m., m.m.
????

... UTVECKLING ...
... men inte alltid bättre

FUNKTIONALISM

MILJONPROGRAM

MILJÖPROGRAM

PASSIVHUS

"uteluftventilerad kryppgrund"

"flytspackelhus"

"isolering, uppreglade golv"

"fuktavfuktare"

PLUSHUS

→ Allt mer AVANCERADE och FUKTKÄNSLIGA konstruktioner > 50 000 byggprodukter och kemiska produkter ...

"Byggexperiment" och inomhusmiljöproblem

Före 1950 Enkla konstruktioner, enkla system, men trångboddhet (vi förstod oss på hus, konstruktioner och problem)
[1950 – talet Blåbetong (radon)]

1960 → perioder med nya systemlösningar och oprövade konstruktioner avlöser varandra → "mer kemi", mer komplicerade, fukt känsliga

1960 - 75 "miljonprogrammet", ofta svaga våtrumskonstruktioner, plast, PCB-fogar

1970 - talet energikris (husen tätades, bidrag för att ställa om ventilationen ! ½ natt?)

1980 - talet kaseinhaltigt flytspackel (1977-1983), vattenbaserat golvlim matta-lim/färg problemen, m.m. (vattenbaserad limmer , färg etc.)

2000 - talet gipsskivor/ våtrum/ utfackningsväggar

2010 - talet putsade enstegstättade fasader

- - - **lägenerihus: passivhus, plusus .... //byggnadens kemi ...**

2020 – Vad kommer sen ?? Kemiska hälsorisker?? Nanoteknik???

6

Historik inomhusmiljö i bostäder (i urval)

- 1979 PM från Radonutredningen, DsJo 1979:9 , Preliminärt förslag till åtgärder mot Radon i bostäder
- 1983 SOU 1983:6 Radon i bostäder
- 1982 Förbud mot användning av asbest
- ! 1983 WHO EURO Reports and Studies 78. Indoor air pollutants: exposure and health effects (begreppet SBS myntades)
- 1980-tal Elektromagnetiska fält och cancer/kraftledningar, ställverk, etc. Lösningsmedel bort i limmer och färg Kasein haltigt flytspack (1975-83)
- 1989 Allergitredningen (SOU 1989:76)
- 1990 Byggnaders inomhusmiljö, Ds 1990:14, Betänkande av arbetsgruppen som rör s.k. sjuka hus
- 2005 SOU 2005:55 Bättre inomhusmiljö ....
- 2011 Byggproduktförordningen (EU) nr 305/2011

7

8

Hur kunde det bli så här ?

ens glada tidevarv ....
vi vad vi mäter ...
er vi rätt saker
hur ...

KOMMER DET ATT BLI BÄTTRE?

9